

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

BİRLİK PENCERESİNDEN

EKONOMİK GELİŞMELER VE ALINABİLECEK ÖNLEMLER

Türkiye ekonomisinde Ağustos ayı içinde önemli hareketlilikler yaşandı. Bu hareketliliğin en fazla önplana çıkanı kurlardaki yüksek oranlı dalgalanmalar oldu. Ekonomik gerçekliklerle pek de uyumlu olmayan düzeylerde olan kur artışları, alınan önlemler ile gerileme eğilimine girdi. Türkiye ekonomisi adeta bir dayanıklılık testinden geçti. Ekonomi yönetiminin ve ilgili kurumların aldığı önlemler ile şimdilik bu testten geçtiğimiz görünüyor. Ancak bu durum kurların rekorlar kırdığı günlerde borcu kadar döviz olmayan işletmelerimize ve insanlarımıza oldukça büyük maliyetler yükledi.

Diğer taraftan dövizdeki yüksek oranlı artışlar karşısında halkımızın gösterdiği duyarlılık her ülkede karşılaşılamayacak nitelikte oldu. Döviz kurlarının gerilemesi için birçok kişi ve kurum elindeki dövizleri bozdurdu. Devletimizin aldığı önlemlerle birlikte "kur ateşi" önemli ölçüde düştü. Temennimiz bir daha böylesi bir döviz atağının olmasına imkan verecek ekonomik koşulların oluşmamasıdır. Bu amaçla devlet, bireyler ve işletmeler olarak hepimize görevler düşmektedir. Nitekim ülke ve devlet olarak;

1. Ülke ekonomisinin dış kaynak ihtiyacını minimize etmeliyiz.
2. Bunun için ithal edilen yatırım, ara ve tüketim mallarından ülke içinde rekabetçi olarak üretilebilecek olan malların üretimini doğrudan teşvik etmeliyiz. Böylece dış girdi bağımlılığımızı da azaltma imkanı doğacaktır.
3. Halkı bilinçlendirerek lüks ithal mal talebini ülkenin imkanlarıyla uyumlu düzeye çekmeliyiz.
4. Kamu yatırımlarında yerli girdi kullanım oranını artırmalıyız.
5. Kamu ihalelerini döviz ile yapmaktan olabildiğince kaçınmalıyız.

Bireyler olarak ise;

1. Ülke ekonomisine bir faydası olmadığı için yastık altında altın ve döviz tutmaktan kaçınmalıyız.
2. Her döviz hareketinde döviz alıp satmaktan uzak durmalıyız.

3. Yerlisi varken ithal ürün almaktan kaçınmalıyız. Yerli ürünlerin en fazla bulunduğu yerler olan esnaf işletmelerinden alışveriş yapmayı tercih etmeliyiz.
4. Gelirimizin üzerinde harcamak yerine tasarruf yapmaya yönelmeli ve bu tasarrufları ekonomiye katkı sağlayacak şekilde kullanmalıyız.

Başta esnaflarımız olmak üzere işletmelere yönelik önerilerimiz ise;

1. Döviz gelirimiz olmadan dövizle borçlanmamalıyız. Ayrıca döviz gelir ve giderlerimizin vadesinin uyumlu olmasına özen göstermeliyiz.
2. Kredi faizleri çok yükselmiştir. Bu nedenle olabildiğince özkaynaklara ve sübvansiyonlu kredilere yönelinmelidir.
3. Dönem tasarruf dönemidir. Harcamalarımızı planlarken çok dikkatli davranmalı, önceliklerimizi iyi belirlemeliyiz.
4. Benzer işler yapan ve/veya birbirine yakın olan işletmeler araç-gereçleri daha etkin kullanmak amacıyla işbirliği yapmalı, gerektiğinde ortak girdi kullanımı ve tedarikine yönelmelidir.
5. İşletmelerde verimliliği artırmaya yönelik çalışmalara, özellikle de personelin eğitimine özel önem verilmelidir.

Kısaca ifade etmek gerekirse yaşadığımız olumsuz gelişmeleri atlatabilmek ve daha güçlü bir ekonomiye sahip olabilmek için hepimize görevler düşmektedir. Her birimiz bu sorumluluğun bilincinde olmak ve her zamankinden daha çok çalışmak durumundayız. En çok ihtiyacımız olan şey de budur.

ZEKERİYA MUTLU
BAŞKAN

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

ESNAF VE SANATKAR İÇİN EKONOMİ DERSLERİ - I; FAİZ

Faiz konusu yoğun olarak gündeme gelmektedir. Bunun temel gerekçesi dünya ekonomisindeki gelişmelerde en önemli belirleyen konumundaki finansal sermaye hareketlerinin faizlerle olan yoğun etkileşimidir. Dolayısıyla günümüzde faizler önemli bir politika değişkeni olma özelliğini korumaktadır.

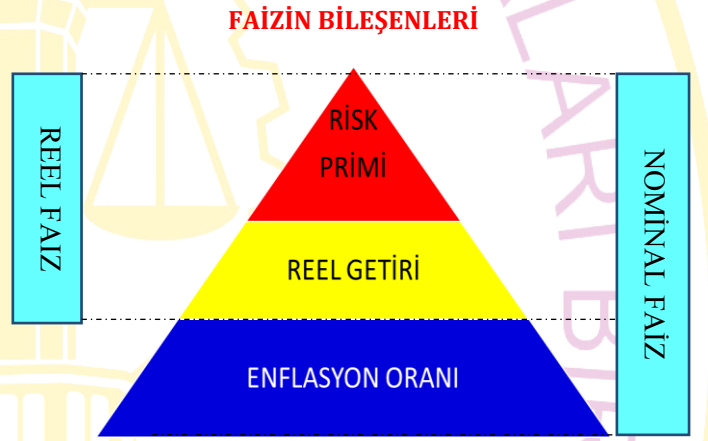
Faiz, genel olarak, elinizdeki likiditeden (nakitten) ve de bu likidenin sağlayabileceği imkanlardan (karşılaşılabilecek kazanç imkanları) vazgeçmenin bedeli şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla paranın fiyatı olan faizin üç temel bileşeni vardır. Bunlardan ilki enflasyondur. Enflasyon fiyatların artması yani paranın satın alma gücünün azalması demektir. Bir kişinin tasarrufunu kendisi dışında bir kişi veya kuruma kullanması için geçici olarak verdiğindeki (bir anlamda kiraladığında-borç verdiğinde) asgari beklentisi bu paranın satın alma gücünün (reel değerinin) korunmasıdır. Enflasyonun altında verilecek bir faiz parasını borç veren kişi için kayıp, borç alan için kazanç anlamına gelecektir. Dolayısıyla, iktisadi akıl ile yani rasyonel düşünerek hareket eden bir kişi veya kurumun enflasyonun altındaki faiz oranından borç vermesi beklenmeyecektir.

Diğer taraftan bir kişinin sadece parasının satın alma gücünün korunması karşılığında elindeki tasarrufunu başkalarına borç vermesi de pek olağan bir durum değildir. Zira bu kişinin kendisi de parasıyla bir şeyler satın alarak (ev, arsa, tarla vb.) değerini koruyabilir. O halde tasarruf sahibine enflasyonun üzerinde ekstra bir kazanç imkanı sunmak gerekecektir. Bunun adı da reel getiri olmaktadır. Ekonomik birimler tasarruflarını değerlendirirken farklı yatırım araçlarının olası reel getirilerini dikkate almaktadır. Bu nedenle yatırımcıların reel getirisi düşük (enflasyona yakın) veya negatif (enflasyonun altında) olan yatırım araçlarını tercih etmediği görülmektedir.

Bunların yanında faiz meselesinde çok önemli bir teknik boyut bulunmaktadır. Parasını bir kişiye borç veren veya herhangi bir yatırım aracına yönlendiren kişi geleceğe yönelik bir işlem yapmaktadır. Bu geleceğin temel özelliği ise belirsizliklerin olmasıdır. Konumuz açısından bunun anlamı reel getirinin belirsizliğidir.

Çünkü paranın bağlandığı vade içinde enflasyonun ne olacağının kesin olarak bilinmesi, özellikle Türkiye gibi

gelişmekte olan ülkelerde, mümkün değildir. Bu nedenle enflasyonun beklentilerin/öngörülerin üzerinde gerçekleşmesi durumuna karşı da borç veren kişinin ekstrasından bir garanti talep etmesi söz konusu olabilmektedir. Bu da "risk primi" olmaktadır. Risk primi sadece enflasyonun öngörülenden yüksek gerçekleşmesi durumuna karşı değil, paranın borç verildiği kişi ve/veya yaptığı işlerden kaynaklanacak sorunlara bağlı olarak geri ödenmeme riskine karşı da talep edilebilmektedir. Bu nedenle para piyasasında farklı faizler ile karşılaşılmaktadır.

Bu açıklamalar piramit üzerinde değerlendirildiğinde; enflasyonun faiz için bir asgari düzey(zemin) anlamına geldiği görülmektedir. Enflasyonun üzerine reel getiri ve risk priminin eklenmesiyle ortaya nominal faiz düzeyi çıkmaktadır. Bu nominal faizden enflasyonun düşülmesiyle de reel faize ulaşılmaktadır. Bir ülkede reel faizler yüksek yani enflasyonun oldukça üzerinde ise bu risk priminin yüksek olduğu yani geleceğe yönelik belirsizliklerin (enflasyonun ne olacağı, ödünç verilen paranın geri dönüp dönmeyeceği) arttığı anlamına gelmektedir. Konuya makro boyutta bakıldığında, risk priminin ekonominin genel durumu yanında siyasi ve sosyal gelişmelerden de etkilenebileceğini unutmamak gerekir.

Kısaca ifade etmek gerekirse, faiz genel olarak bir sonuçtur. Faizin düşük olması için öncelikle enflasyonun sonra da vatandaşların reel getiri beklentisi ile risk priminin düşük olması gerekir. Bu nedenle faiz konusunun teknik olduğu kadar sosyo-ekonomik ve sosyo-politik boyutları da bulunmaktadır.

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

EKONOMİ GÜNDEMİ

DÖVİZ KURLARINDA BÜYÜK DALGALANMA

Türkiye Ağustos ayının ilk yarısında alışılmışın dışında bir kur hareketliliği yaşamıştır. 1994, 2001 ve 2008 yıllarında da benzer gelişmeler yaşanmış olmakla beraber bu seferki dalgalanmanın boyutları ve hızı çok daha yüksek olmuştur. Bu gelişmenin gerisinde küresel ekonomik ve siyasi gelişmeler kadar ülke içinde birikmiş ekonomik sorunların da rolü olduğu söylenebilir. Zaten dalgalanmanın bu düzeyde yüksek olması sorunun daha çok kaynaktan beslendiğinin bir göstergesidir. Dolayısıyla çözüm için de çok boyutlu önlemlere ihtiyaç bulunmaktadır.

Yaşanan yüksek oranlı kur artışının küresel ekonomik nedenlerine bakıldığında, küresel finans krizi sonrası gelişmiş ülkelerin uyguladığı genişletici para politikalarında tersine dönüşün etkisi ön plana çıkmaktadır. 2008 Krizi sonrası 3,5-4 trilyon dolarlık bir genişleme yapan ABD Merkez Bankasının (Fed) önce parasal genişlemeyi durdurması, sonra faiz artışına yönelmesi ve nihayet enflasyon kaygısıyla fazla likiditeyi azaltmaya başlaması sözkonusu olmuştur. Bu durumun, gelişen piyasalara yönelik risk algısını da artırması sonucu küresel spekülasyon sermaye(sıcak para) güvenli limanlara yani gelişmiş ülkelere yönelmeye başlamıştır. Bu durum gelişmiş ülkelere kaynak çıkışına neden olmuştur. Türkiye gibi yüksek cari açık veren ve bu nedenle dış kaynak bağımlılığı belirgin olan ülkeler için sadece kaynak çıkışı değil, yeterli dış kaynak girişinin olmaması da önemli sorunlar yaratmaktadır. Nitekim yaşanan son gelişmelerde cari açıktan çok daha az dış kaynak girişinin rolü olduğu söylenebilir. Zira Türkiye’den çok büyük miktarda bir kaynak çıkışı olduğuna dair henüz bir veri bulunmamaktadır.

Döviz kurlarındaki dalgalanmada dış politika alanındaki gelişmelerin de rolü olduğu anlaşılmaktadır.

Trump sonrası dönemde ABD’nin birçok ülke ile sorun yaşadığı görülmektedir. Son dönemde bu kervana, ne yazık ki, Türkiye’de eklenmiştir. Birçok alandaki görüş farklılığından beslenen bu olumsuz gelişme en son “Rahip” kriziyle zirveye ulaşmıştır.

Bu noktada Türkiye’nin AB ile ilişkilerinin zayıflamış olmasının yaşanan gelişmelerde etkisi olabileceğini de unutmamak gerekmektedir.

Ülke içine baktığımızda ise; özel kesimin 200 milyar dolar düzeylerindeki kısa vadeli dış borçları, artan cari açık, bütçe açığındaki belirgin artış ve beklentilerdeki bozulmanın bu süreçte etkili olduğu söylenebilir.

Çoklu kaynaktan beslenen bu süreç sonucunda döviz talebinde ciddi artış olmuş, Dolar 7.11 TL’ye, Euro ise 8.12 TL’ye kadar yükselmiştir. Bu gelişmelerin ardından ekonomi yönetimi bir önlemler paketi açıklamış, Cumhurbaşkanımız mevduatlara yönelik spekülasyonların önünü kapatan açıklamalar yapmış, Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gerekli teknik önlemleri almıştır. Bunun sonucunda risk algısı zayıflamış, güven iklimi yeniden tesis edilmeye başlanmıştır. Bunların yanında halkımızın ve bazı kurumların döviz kurlarındaki artışı protesto ederek döviz bozdurmasının da katkısıyla döviz talebinde gerileme yaşanmış ve Dolar 6 TL’nin, Euro’da 7 TL’nin altına inmiştir.

Türkiye, gelinen noktada, bu olumsuz süreci fırsata çevirmek durumundadır. Bu amaçla dış girdi ve kaynak bağımlılığının azaltılması, ülke içi tasarrufların artırılması, bütçe disiplinin korunması, Merkez Bankasının bağımsızlığına yönelik algı zayıflığının giderilmesi, dış ilişkilerin gözden geçirilmesi uygun olacaktır. Bu ülke çok badire atlattır, bunu da atlatacaktır. Önemli olan; yaşanan süreçten gerekli iktisadi ve siyasi dersleri çıkarmak, ulusal birlik ve beraberliğimizi pekiştirecek ortak akıl zeminini güçlendirmektir. Bunlar başarıldığında Türkiye çok daha güçlü ve huzurlu bir ülke olacaktır.

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

SAYILARLA EKONOMİ

	2017						2018						
GÖSTERGE	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ
İMALAT SAN. KKO (%)	78,7	78,8	79,0	79,7	79,9	79,0	78,2	77,8	77,8	77,3	77,9	78,3	77,1
OTOMOBİL SATIŞI(Toplam-adet)	62.384	54.890	53.423	70.488	75.956	99.694	26.611	35.901	59.798	55.108	57.227	41.225	
OTOMOBİL İHRACATI(Toplam-adet)	75.618	44.926	64.166	79.904	83.223	69.036	73.408	73.956	87.525	79.786	77.297	68.030	
TOPLAM İSTİHDAM (Bin kişi)	28.758	28.828	28.797	28.645	28.515	28.288	28.029	28.166	28.499	29.009	29.138		
İŞSİZ SAYISI(Bin kişi)	3.443	3.404	3.419	3.287	3.275	3.291	3.409	3.354	3.210	3.086	3.136		
İŞSİZLİK ORANI (%)	10,7	10,6	10,6	10,3	10,3	10,4	10,8	10,6	10,1	9,6	9,7		
TOPLAM MEVDUAT(Milyon TL)	1.352.354	1.372.970	1.387.452	1.438.022	1.459.543	1.455.955	1.474.143	1.469.696	1.508.241	1.555.673	1.635.881	1.603.939	1.661.041
TL MEVDUAT FAİZİ (3 Aylık)	13,2	13,0	13,0	13,1	13,2	13,6	13,7	13,6	13,6	13,8	14,1	16,2	
TL MEVDUAT FAİZİ (6 Aylık)	13,5	13,5	13,4	13,3	13,3	13,6	13,6	13,6	13,5	13,5	13,7	14,6	
TL MEVDUAT FAİZİ (12 Aylık)	12,9	13,2	13,4	13,5	13,5	13,5	13,6	13,7	13,7	13,8	13,9	14,9	
TOPLAM KREDİLER(Milyon TL)	1.972.791	1.988.723	2.027.120	2.083.451	2.129.478	2.134.607	2.149.996	2.168.568	2.237.424	2.282.557	2.417.508	2.406.416	2.466.378
MALİ KREDİLER (Milyon TL)	52.143	52.633	54.976	56.137	57.933	61.022	60.487	58.159	63.084	65.131	71.087	72.211	75.721
TİCARİ KREDİLER (Milyon TL)	1.462.414	1.470.347	1.498.801	1.551.607	1.519.530	1.586.954	1.601.143	1.618.657	1.676.645	1.716.104	1.841.823	1.820.397	1.873.516
TÜKETİCİ KREDİLERİ (Milyon TL)	373.514	379.738	384.986	388.434	392.393	397.382	398.970	402.129	407.327	409.796	412.884	419.729	421.520
KONUT(Milyon TL)	182.684	185.078	186.940	188.310	189.962	191.624	192.042	192.682	193.675	194.147	195.310	200.392	201.178
TAŞIT (Milyon TL)	6.671	6.709	6.673	6.723	6.843	7.195	7.151	7.151	7.232	7.270	7.299	7.234	7.157
DİĞER (Milyon TL)	184.159	187.951	186.940	193.401	195.588	198.563	199.777	202.296	206.420	208.379	210.275	212.103	213.185
KREDİ KARTI (Milyon TL)	84.720	86.005	88.357	87.273	87.622	89.249	89.396	89.623	90.368	91.526	91.714	94.079	95.621
KREDİ FAİZİ (Taşıt %)	16,0	16,3	16,4	15,7	14,5	14,6	17,5	18,0	17,4	18,2	18,9	21,7	24,1
KREDİ FAİZİ (Konut %)	12,0	13,0	12,9	13,0	13,1	13,5	14,1	14,7	14,8	14,9	13,9	13,1	16,9
KREDİ FAİZİ (Ticari %)	17,0	17,3	16,6	16,5	16,3	17,1	17,2	17,7	17,6	17,3	18,0	22,5	23,5
KÜÇÜK ESNAF VE SANATKAR KREDİLER(Toplam-Milyon TL)	30.157	30.818	31.005	31.742	32.924	33.412	33.766	34.597	36.384	39.527	41.630	42.172	42.988
TL CİNSİNDEN(Milyon TL)	25.537	25.874	25.929	26.257	27.134	27.863	28.209	29.102	30.555	33.592	34.969	35.862	36.415
DÖVİZ CİNSİNDEN(Milyon TL)	4.620	4.944	5.076	5.485	5.790	5.548	5.557	5.495	5.829	5.936	6.661	6.310	6.573
KÜÇÜK ESNAF VE SANATKAR KREDİLER(Toplam içindeki payı-%)	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	1,7
BANKACILIK SEKTÖRÜ TAKİPTEKİ ALACAK(Milyon TL)	62.118	62.912	62.617	63.461	63.643	63.807	63.970	64.629	65.573	66.550	67.942	73.433	
Kredi Kartları	7.860	7.971	7.625	7.667	7.536	7.409	7.230	7.195	7.296	6.895	6.941	7.209	
Ferdi Kredi Konut	847	832	834	834	820	812	812	815	803	803	809	827	
Ferdi Kredi Otomobil	215	214	214	212	210	206	207	207	206	204	202	200	
Ferdi Kredi Diğer	10.351	10.460	10.194	10.273	10.226	10.129	10.043	9.972	10.096	10.060	10.133	9.992	
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	8.226	8.344	8.451	8.990	8.739	8.623	8.601	9.031	9.077	9.361	9.581	9.026	
Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	2.323	2.336	2.332	2.353	2.367	2.261	2.291	2.281	2.316	2.369	2.349	1.968	
İnşaat	6.030	6.116	6.145	6.299	6.468	6.491	5.914	5.934	6.074	6.144	6.280	5.985	
Gıda Meşrubat ve Tütün San.	1.910	1.953	1.953	2.028	2.032	2.139	2.151	2.099	2.171	2.254	2.291	2.359	
Diğer	24.355	24.686	24.869	24.805	25.244	25.737	26.720	27.095	27.532	28.459	29.355	35.868	
PROTESTO EDİLEN SENET SAYISI (Bin adet)	78,6	79,9	82,8	78,2	80,2	77,4	75,5	68,3	69,6	67,2	77,6	75,3	
PROTESTO EDİLEN SENET TUTARI (Milyon TL)	1.093,30	1.019,10	1.135,70	1.239,40	1.056,20	1.155,80	1.238,30	968,6	1.017,50	1.156,90	1.347,10	1.242,20	
KARŞILIKSIZ ÇEK ADETİ(Bin adet)	24,2	12,3	24,0	36,4	24,6	14,4	33,9	21,0	17,3	31,2	26,1	15,5	43,4
KARŞILIKSIZ ÇEK TUTARI (Milyon TL)	881,6	561,8	927,9	1.361,40	1.131,10	811,8	1.401,70	954,5	909,3	1.381,90	1.224,00	916,2	2.063,70
KURULAN ŞİRKET SAYISI	5.269	6.674	5.105	6.992	6.971	5.998	9.631	7.167	7.580	8.563	8.297	5.599	
KAPANAN ŞİRKET SAYISI	1.211	1.313	951	1.375	1.228	2.163	2.417	682	780	623	652	752	
TÜFE ENFLASYONU(Yıllık %)	9,79	10,68	11,20	11,90	12,98	11,92	10,35	10,26	10,23	10,85	12,15	15,39	15,85
ÜFE ENFLASYONU(Yıllık %)	15,45	16,34	16,28	17,28	17,3	15,47	12,14	13,71	14,28	16,37	20,16	23,71	25,00
İHRACAT (Yıllık-Milyon \$)	151.411	152.851	153.764	154.866	156.266	157.337	158.516	159.565	160.656	161.673	162.363	162.151	
İTHALAT(Yıllık-Milyon \$)	214.008	216.560	221.246	225.509	229.115	233.794	239.732	242.848	245.302	248.073	249.215	248.489	
ORTALAMA DOLAR KURU	3,5630	3,5160	3,4710	3,6660	3,8830	3,8510	3,7760	3,7810	3,8840	4,0570	4,4180	4,6320	4,7520
ORTALAMA EURO KURU	4,0950	4,1470	4,1410	4,3120	4,5540	4,5570	4,5920	4,6770	4,7900	4,9870	5,2270	5,4120	5,5500
EURO/DOLAR PARİTESİ	1,1490	1,1800	1,1930	1,1760	1,1730	1,1830	1,2160	1,2370	1,2330	1,2290	1,1830	1,1680	1,1680